

19. TUPPER, K.W. *Entheogens and Existential Intelligence: The Use of Plant Teachers as Cognitive Tools. Canadian Journal of Education*. 2002, vol. 27, No. 4 (2002), pp. 499-516, Published by: Canadian Society for the Study of Education, DOI: 10.2307/1602247, Page Count: 18.
20. <http://www.jstor.org/stable1602247>(vizitat pe 20.04.2020).
21. TURCU, AL. și colab. Considerații cu privire la conceptul de inteligență. În: *Revista de psihologie*. București, 1976, nr. 2.

COMPETENȚELE SOCIALE LA ELEVII CU DIZABILITĂȚI MINTALE

*Mocanu Cornelia, profesor logoped, România,
doctorandă, UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU: 376.4

Abstract

Most studies refer to ongoing deficiencies that focus on their delay in creating knowledge, giving it or less importance to the social and emotional countries of their subjects. Then a gradually modified process is approached, with the fuller recognition of the fact that social relationships within the age group can influence the positive ability to adapt the child with mental deficiencies, self-esteem and subsequent cognitive clarity (Johnson, 1989, Gootman 1993). The concept The approach of competence in the field of pedagogy is more important for its dimensions and for it – the manifestation of the capacity, the skills, the individual abilities in the plan of interpersonal relations in order to facilitate the adaptation, its integration in the social field.

Key-words: disabilities, mental, inclusion, social skills, extra didactic activities.

Copiii cu dizabilități mintale fac parte din categoria copiilor cu cerințe de educație speciale [CES]. Gama cerințelor speciale este mai vastă și cuprinde, pe lângă categoria „dizabilități”, încă alte două categorii: „dificultăți” și „dezavantaje” (Organizația Economică de Cooperare și Dezvoltare, 2003). O categorie aparte în rândul copiilor cu cerințe educative speciale o constituie copiii cu dizabilități mintale. În literatura de specialitate există diverși termeni prin care este desemnată categoria copiilor care prezintă dizabilități mintale. Deficiența mintală ce afectează 2-3% din populație este o problemă foarte importantă atât din punct de vedere medical, psihologic, cât și al individului și al societății în general.

Deficiența mintală se definește ca stare funcțională specială care apare în copilărie și care se caracterizează prin valoarea scăzută a coeficientului de inteligență (IQ) și limitarea funcțiilor adaptative. Reflectă relația între așteptările mediului în care trăiește și posibilitățile individului. Stabilirea diagnosticului se face ținând cont de următoarele aspecte: Nivelul intelectual rămâne cu mult sub valoarea medie (coeficientul de inteligență egal, sau sub 70-75). Începând cu anii 90 ai secolului XX, conceptul de competență socială devine subiect de studiu pentru mai mulți cercetători: Weinert F.E. [1], Wine J.D. [2], Shroder H., Vorweg M. [3], Ullrich R., Ullrich de Mynck R. [4], Phingsten U., Hintesch R. [5], Dutrénit J.-M. [6], M. Argyle [7], S. Moscovici [8] etc.

Respectiv, studiile sunt orientate spre clarificarea definiției, a componentelor conceptului de competență socială în lucrările lui U. Phingsten și R. Hintesch [5], F.E. Weinert [1] etc. În definirea retardului mental, Asociația Americană a Deficienței Mintale a luat, în mod special, în considerare insuficiența dezvoltare a comportamentului adaptativ, definită ca limitare semnificativă în capacitatea individului de a răspunde satisfăcător cerințelor privind maturarea, învățarea, independența personală, precum și responsabilităților sociale corespunzătoare grupului

său de vârstă sau grupului social. Deși în această definiție comportamentul adaptativ nu a fost conceptualizat în termeni de competență socială, a fost în mod evident subliniată importanța comportamentului social competent pentru ilustrarea capacității de adaptare la mediul social

Dizabilități mintale – caracterizare generală are drept scop definirea și înțelegerea unor termeni specifici psihopedagogiei speciale în vederea stabilirii unui cadru teoretic adecvat, a identificării criteriilor conform cărora o persoană poate fi considerată ca având dizabilități mintale, tipologia copiilor care prezintă dizabilități mintale și, nu în ultimul rând, reliefaarea unui profil de dezvoltare psiho-fizică a acestor copii și a implicațiilor de natură psihopedagogică pe care prezența dizabilității le are asupra evoluției individului.

Educația incluzivă – caracterizare generală, își propune abordarea unor aspecte legate de noile politici educaționale de integrare și incluziune. Dincolo de reluarea unor concepte teoretice precum normalizare, egalizarea șanselor, integrare, educație integrată și/sau incluzivă, integrare socioprofesională cu scopul oferirii unui cadru teoretic exhaustiv, teza de față aduce note de noutate prin abordarea dizabilității din perspectiva construirii discursului identitar, includerea copiilor cu deficiențe multiple asociate/dizabilități multiple în acest cadru al educației incluzive, precum și prin analiza comparativă asupra relațiilor care se stabilesc în trasarea finalităților educației între educația incluzivă și curentul general al educației [9].

Egalizarea șanselor include ansamblul de măsuri legislative, servicii sociale, instituții care asigură pregătirea școlară sau reconversia profesională puse la dispoziția tuturor membrilor unei societăți/ comunități, în mod particular avându-se în vedere persoanele cu dizabilități, astfel încât să se asigure o autentică valorificare a potențialului psihofizic funcțional al acestora. În domeniul educației, egalizarea șanselor susține școlarizarea copiilor cu deficiențe/disabilități în sistemul general de învățământ (în măsura posibilităților materiale și a asigurării unui personal calificat în cadrul comunității în care își derulează activitatea instituția de învățământ, dar și în funcție de particularitățile psihoindividuale ale copilului cu cerințe educative precum și cuprinderea în sistemul obligatoriu de învățământ (grădinițe și învățământul obligatoriu de zece clase) a tuturor copiilor cu cerințe educative speciale, indiferent de tipurile de deficiențe/ dizabilități, incluzând aici și deficiențele grave, inclusiv cele multiple, asociate [10].

Prin activitățile extracurriculare în dezvoltarea competențelor sociale la copiii cu dizabilități mintale se urmărește dezvoltarea următoarelor componente: comunicarea verbală, comunicarea nonverbală, asertivitatea, empatia, cooperarea, cunoașterea și rezolvarea problemelor, prezentarea de sine, grațitudinea și sprijinul care sunt cheia prieteniei și atracției interpersonale ca răspuns a trei nevoi fundamentale pe care, în special elevii cu dizabilități mintale le au: acceptarea, aprobarea și aprecierea. Lucrarea prezintă interes în studierea efectului pe care activitățile extradidactice îl au asupra dobândirii competențelor sociale de către elevii cu dizabilități mintale, precum și calitatea integrării ulterioare în societate.

Elementele componente ale competențelor au trăsături specifice, care sunt observate în practicile educative, sunt abordate în literatura de specialitate, însă puțin cercetate, ceea ce creează dificultăți de integrare în societate. Astfel, problema abordării unor activități extradidactice eficiente în dezvoltarea competențelor sociale este o problemă ce necesită un studiu aprofundat pentru asigurarea succesului incluziunii. În acest context, tema cercetării are o deosebită actualitate teoretică și practică.

Activitățile extracurriculare contribuie la gândirea și completarea procesului de învățare, la dezvoltarea înclinațiilor și aptitudinilor școlariilor, la organizarea rațională și plăcută a timpului

lor liber. Având un caracter atractiv, copiii participă într-o atmosferă de voie bună și optimism, cu însuflețire și dăruire, la astfel de activități. Potențialul larg al activităților extracurriculare este generator de căutări și soluții variate. Succesul este garantat dacă ai încredere în imaginația, bucuria și în dragostea din sufletul copiilor, dar să îi lași pe ei să te conducă spre acțiuni frumoase și valoroase. Îmbinarea activităților școlare cu cele extrașcolare duce la modernizarea și perfecționarea procesului instructiv-educativ. Îmbinarea acestora permit manifestarea creativității și imaginației elevului, cât și cadrul didactic își poate afirma creativitatea în alegerea temelor, a materialului, arătându-și astfel măiestria, tactul pedagogic și dragostea față de copiii [11]. Activitățile extradidactice respectă principiul egalității șanselor, oferind fiecărui elev posibilitatea de a se implica, indiferent de rezultatele sale școlare. Se dezvoltă astfel sentimentul încrederii în sine, în forțele proprii, fapt care va avea ulterior o mare influență asupra succesului școlar. Prin caracterul lor ludic, activitățile extradidactice formează și modelează inteligența elevilor. Ele dezvoltă totodată curiozitatea științifică, interesele de cunoaștere, spiritul de observație, creativitatea și, nu în ultimul rând, gândirea critică a elevilor. Psihologul român V. Robu, în lucrarea sa „Competențe sociale și personalitatea”, a preluat modelul conceptului propus de M. Argyle și a analizat competențele sociale din *perspectiva psihologiei aplicate* în raport cu personalitatea, precum și rolul acestora în contextul dezvoltării individului uman în continuare. Autorul subliniază importanța conștientizării nevoii de dobândire a competenței sociale, aspect care este exprimat printr-un „set de abilități și deprinderi care facilitează relațiile interpersonale și obținerea stării de bine în domeniul vieții sociale [12].

Este importantă studierea efectului pe care activitățile extradidactice îl au asupra dobândirii competențelor sociale de către elevii cu dizabilități mintale în vederea integrării ulterioare în societate a acestora.

BIBLIOGRAFIE

1. WEINERT, F.E.; PLANCK, M. *Definition and Selection of Competencies. Concepts of Competence*. Munich, Germany: Max Planck Institute for Psychological Research.
2. WINE, J.D.; SMYE, M.D. *Social Competence*. New York: Guilford Press, 1981.
3. SHRODER, H.; VORWERG, M. Soziale Kompetenz als Zielgröße für Persönlichkeitstruktur Verhaltensmodifikation. In: *Zur psychologischen Persönlichkeitsforschung*, Berlin, 1978, pp. 48-63.
4. ULLRICH, R.; ULLRICH DE MUYNCK, R. *Diagnose und Therapie sozialer Störungen. Das Assertivness-Trainings – Programme ATP*. München: Verlag J.Pfeiffer, 1980.
5. PHINGSTEN, U.; HINTESCH R. *Gruppentraining sozialer Kompetenzen*. Weinheim, Deutschland: Psychologies Verlag Union, 1991.
6. DUTRÉNIT, J.-M. *La Compétence sociale. Diagnostic et développement*. Paris: L'Harmattan, 1997. 23
7. ARGYLE, M.; LITTLE, B.R. Do personality traits apply to social behavior? In: *Journal for the Theory of Social Behavior*. 1972, nr. 2, pp. 1-35.
8. MOSCOVICI, S. *Psihologia socială a relațiilor cu celălalt*. Iași: Polirom, 1998.
9. Verza, E. *Psihopedagogie specială*. București: 1998.
10. ARGYLE, M. „Competențele sociale”. În MOSCOVICI, S. *Psihologia socială a relațiilor cu celălalt*. Iasi: Editura Polirom, 1998.
11. JINGA, I.; ISTRATE, E. *Manual de Pedagogie*. București: Ed. All, 2001.
12. ROBU, V. *Competențe sociale și personalitate*. Iași: „Petre Andrei”, LUMEN, 2011.